

suo quæ in terra sunt, et quæ in cælo; aut in ipso Deus non fuerit mundum reconcilians sibi. Laudabatur quondam archiepiscopus in desideriis animæ suæ, et in sæculari vita et habitu benedicebatur. At nunc sub pannis infantie Jesu quæritur simonia, et inter nascentes virtutes emortuorum vel cadavera vitiorum scrutatur curiosa malitia. Videtis et nunc stare Jesum in signum cui contradicitur. Per ipsum vos obsecro, pro ipso supplico vobis. Habet siquidem et unde illum reveamini, et unde illi misereamini. State pro ipso nunc in defensione archiepiscopi, cui quandoque et vos adstare habetis in examinatione vestri. Valet.

EPISTOLA LII (163).

AD EUMDEM.

Episcopum Carnotensem non affectasse professionem Jerosolymitanam. Causis et negotiis publicis absolvi se rogat.

Amicus vester et noster dominus Carnotensis episcopus (164) voluit vobis etiam per me certum fieri, quia id quod de ipso a quibusdam domino papæ persuasum fuisse cognovimus, ut eum videlicet Jerosolymam permitteret proficisci, nec sui fuerit studii, nec voluntatis. Quod etsi multum voluisset, proficisci tamen non poterat nisi cum gravi scandalo omnium qui apud nos sunt honorum, mutuentium quippe ne plus mali ejus absentia faceret suis, quam boni alienis præsentia. Hæc pro episcopo. Cæterum ut et pro me aliquid locar secundum quod Scriptura admonet, *Miserere*, inquit, *animæ tuæ placens Deo* (Eccli. xxx, 24); placetne vobis ut causis onerer, occuperque negotiis, nihilque prosit exoccupari propriis, cum totus implicer alienis? Si inveni gratiam in oculis vestris, date operam ut prorsus amovear ab hujusmodi, quatenus liceat mihi pro meis atque vestris orare delictis. Et quidem nihil mihi securius judico, quam obedire domini papæ voluntati; sed si dignetur attendere ipse quid possim. Utinam nempe noverit quam ista non possim aut quam difficile possim. Et de hoc satis dictum sit sapienti. Quæsivit a me præfatus episcopus aliqua ex nostris opusculis, quæ vobis mitteret; sed non fuit ad manum, quod vestro dignum crederem studio. Libellum tamen De gratia et libero arbitrio nuper edidi: illum vobis libenter mittam, cum vos velle cognovero. Valet.

59 EPISTOLA LIII (165).

AD EUMDEM.

Duos religiosos, et in his se ipsum Haimericum representat.

Pro multis et per multos memini me scripsisse ad vos; sed nunc ipse qui loquebar, esse adsum. Tres in duobus conspicitis, quoniam absque me esse non

(163) Scripta circa annum 1128.

(164) Gaufridus: infra epistola 55.

(165) Scripta circa annum 1128.

(166) Scripta circa annum 1136.

(167) Scripta circa annum 1128. Virtutum hujus magni præsulis, magnus admirator et præco, uti et testis oculatus, Bernardus fuit, utpote qui cum eo ad varia Ecclesiæ negotia conficienda sæpius

possunt, in quorum jugiter pectoribus requiesco, et quidem securius atque suavius quam in proprio. Mentiri videor, sed ei qui amicitie vim nunquam sensit, qui virtutem charitatis ignorat, qui non credit multitudinis erudentium fuisse cor unum, et animam unam (Act. iv, 32). Qui ergo videt eos, videt et me, etsi non in meo corpore: et quod loquuntur ipsi, ego pariter loquor, sed eorum linguis. Corpore, fateor, absom: sed hæc est exigua portio mei. Porro qui vidit faciem meam tantum, sine culpa et sine notamendacii asserit se vidisse non partem mei, sed me: cum tamen non nisi partem, et partem modicam viderit. Quanto itaque verius esse me dixerim, etiam sine præsentia corporis, ubi meam sentio voluntatem, meum spiritum et amorem, quæ utique est pars potior digniorque mei? Tribus ergo in corporibus unum nos esse noveritis, non pari sanctitate, qua ambobus ego inferior sum, sed eadem voluntate, et summa concordia animorum. Cur enim unitatem hanc inter diversos non faciat compago charitatis uno spiritu, si carnalis copula efficit ut sint duo in carne una? Quartum vos addi velim, si dignum iudicatis et in eandem concurrere unitatem dilectionis. Quod facile, si non contemnitis, obtinebitis: tantum id vos nequaquam contemnere eis cognitum faciatis. Valet.

EPISTOLA LIV (166).

AD EUMDEM.

Vivianum abbatem commendat, monetque de cura animæ serio gerenda.

Volo et precor ut harum lato venerabilis Altæcumbæ abbas Vivianus mihi ob suam religiositatem admodum familiaris amicus, amicum vos pro Dei amore et nostro, in suo negotio experiatur. Et hæc pro illo, reliqua autem vobis. *Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiat? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?* (Matth. xvi, 26.) Nec totus mundus sufficeret. Magna res anima quæ Christi sanguine redempta est. Gravis animæ casus, quæ non nisi Christi cruce potuit reparari. Si rursus corruerit peccato duntaxat ad mortem, unde jam reparabitur? Nunquid aut alter Christus, aut idem iterum crucifigi habet pro illa? Super hoc vellem vos nunquam oblivisci illud Sapientis consilium: *Fili, memorare novissima tua, et in æternum non peccabis* (Eccli. vii, 40).

EPISTOLA LV.

AD GAUFRIDUM CARNOTENSEM EPISCOPUM (167).

Monachum quemdam reclusum desertorem instituti, sed jam respicientem, a Gaufrido suscipi et juvari postulat.

Fidelissimo ac prudentissimo servo Dei GAUFRIDO Carnotensi episcopo, BERNARDUS pauperum Christi auctoritate Pontificis adhibitus fuit. Vide Vitam sancti Bernardi, libro ii, capp. 1, 2, 6, et alibi. Sed fuisse virum vere apostolicum, et Bernardi moribus, affectui et ingenio per omnia parem, vel ex eo patet quod dulcissimam illius sibi fateatur esse memoriam. En quibus idipsum verbis ostendat: « Sed, o mihi locum suavem, » inquit, « ubi indicit occasio memorandi et nominandi suavissimi odoris virum, epi-

de Clara-Valle servus, claritate perfundi montium æternorum.

Quantum vobis honoris vestra laudabilis vita, tantum affert et oneris laudans fama. Ecce enim **G**o is per quem et pro quo præsentibus litteris accipitis, exemplo cæterorum, quos sæpe tales non paucos experimini, motus et ipse bono odore vestri, quem de longe sensit, tam communem cum fiducia pietatem requirit, spe utique ductus inveniens non solum consillum quid agere debeat, sed et auxilium quo perficere veleat. Est autem hæc causa ejus. Quadam se cella pro amore Dei ex proposito incluserat. Egressionis atque transgressionis suæ vobis ipse causas exponet (168). Et quidem ad propositum redire cupit; sed per vos implere proposuit, si tamen nostris hoc precibus, quibus se præmunire curavit, obtinere potuerit. Facite ergo morem vestrum: ferte opem misero; imo quia vos sapientibus et insipientibus debitorem agnoscitis, erroneam Christi oviculam de faucibus lupi festinate eripere; et ad pastum reducendo priorem, juxta aliquod

scopum loquor Gaufridum Carnotensem, qui legationem in partibus Aquitanie propriis sumptibus administravit; idque annos plures. Rem loquor, quam vidi ipse, » etc. De consideratione, lib. iv, cap. 5, ubi legere est, quam constanter et genere ablata sibi munera refutaverit, et quibus exinde præconiis a Bernardo celebretur. Vide etiam Petrum abbatem Cluniacensem, lib. iv, epist. 43, ubi videre est, quanti eum faciat; Sarisberiensem, Polycratici libro v, cap. 15; Henriq. in Menolog. 1 feb. Idem in Fascic. lib. ii, dist. 10, cap. 12, e cæto Cisterciensium assumptum ad cathedram Carnotensem testatur. Vide etiam Baronium, tomo XII, anno 1135 et aliis, ubi complura de ipso refert prorsus illustria. Certe in Vita Guillelmi ducis Aquitanie dicitur « vir plenus spiritu consilii et fortitudinis. » Sed unius Bernardi elogium nobis est instar omnium. Vide loca supra citata. Obiit Gaufridus anno 1138, octavo kalendas februarias.

(168) Inclusus quippe solemniter more non licebat egredi e cella, teste Grimlaico in Regula solitariorum.

(169) Scripta circa annum 1128.

(170) Illustre Norberti elogium a tanto viro; sed non minus insignis rerum divinarum discretio in Bernardo, qui non facile quibusvis piis illustrationibus fidem accommodabat, ex epistola 174, n. 4. Norbertus jam supra laudatus in epistola 38 auctor Præmonstratensis Ordinis, per viginti annos in abbatias pene septuaginta adolevit, teste Laurentio Leodiensi, in Spicilegio tomo XII, pag. 325. Vide epistolam 253.

(171) Non Norberto solum, sed multis antiquiorum Patrum (ut de recentioribus taceam) persuasum subinde fuit, præ foribus Antichristum, et extremum mundi diem adesse: uti videre est apud Hieronymum, Leonem papam, Gregorium Magnum, et ipsum S. Augustinum. Nempe ex temporum iniquitate, et signis mundi finem præcessuris, a Christo prædictis, quorum pleraque jam tum apparebant, id sibi haud vane colligere visi sunt. Et ut rem paulo altius repetamus, jam inde ab apostolorum temporibus varia semper fuerunt multorum de Antichristo fine mundi judicia, conjecturæ, opinioniones, vaticinia. Philosophi plerique et astronomi, complures etiam impostores, ludiones et nugivenduli, hæretici item et fanatici quidam hic vates esse, et ultra cæteros mortalium sapere videre voluerunt, sed quorum vaticinia pleraque jam clusi eventus, et va-

ovilium vestrorum quacunquæ in cellula jubete recludi: nisi forte aliud quid ei magis expedire perspexeritis, et licere judicaveritis, et persuadere potueritis.

EPISTOLA LVI (169).

AD EUMDEM.

De peregrinatione Jerosolymitana Norberti se incertum esse. Sententiæ ejusdem de Antichristo se non assentiri. Causam quoque Humberti commendat.

Quod a me de domino Norberto sciscitavimus, si videlicet iturus sit Jerosolymam, ego nescio. Nam, cum ante hos paucos dies ejus faciem videre, et de celesti fistula, ore videlicet ipsius, plurima haurire meruerim (170); hoc tamen ab ipso non audivi. Verum de Antichristo cum inquirerem quid sentiret, durante adhuc ea, quæ nunc est, generatione revelandum illum esse se certissime scire potestatus est (171). At, cum eandem certitudinem unde haberet, sciscitanti mihi exponere vellet; auditio quod respondit, non me illud pro certo credere debere putavi. Ad summam tamen hoc asseruit, non visu-

tes istos vanitatis et falsitatis convicit. Reliqua haud dubie, quæ futurum tempus etiamnum respiciunt, similiter sequens eludet ætas, ut pateat quam vere dictum sit Act. i, 7, *Non est vestrum nosse tempora vel momenta*; item apud Matth. xxiv 36, *De die autem illa et hora nemo scit*. Non erit injucundum lectori, si ex plurimis paucorum exempla referamus. In primis ipsi Thessalonicenses male intellectis Apostoli verbis, I Thessal. iv, 16, *Deinde nos, qui vivimus, qui relinquitur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Deo erimus*; mox diem mundi supremum adfore rati sunt. His ergo ab hac opinione revocandis alteram ad Thessalonicenses Epistolam scribere necesse habuit, teste Hieronymo. epist. ad Minerium et Alex. Lactantis arbitratus est anno 500 a Christo extremum mundi futurum, Div. Inst. libro i, cap. 25. Alii durationi mundi post Christum mille annos præfixerunt, Chiliastæ dicti: idque ex verbis S. Joannis, Apoc. xx, 7, *Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur Satanas de carcere suo*. Episcopus quidam Florentinus asserbat, Antichristum natum anno 1105. Vide Plat. in Paschale II, Petrus Joau. Beguinarum et Begardorum princeps affirmabat, anno 1335 Antichristi regnum finiendum Jos. a Costa de Temp. noviss. Hispanus quidam nomine Arnoldus, teste Florimundo, in annum 1345 Antichristi tempus retulit, cujus scilicet anni ipso die Pentecostes Antichristi discipuli essent prodituri. Abbas Joachim existimabat Antichristum intra sexaginta annos a suo tempore adfuturum; vixit autem circa annum 1200. Petrus de Alliaco cardinalis et episcopus Cameracensis, ex astronomicis indiciis et observationibus prædixit, Antichristum anno Domini 1789 exoriturum. Nicolaus Cusanus non dubitavit asserere, Antichristi adventum futurum anno Christi 1700 vel 1734. Joannes Picus Mirandulæ princeps, in Assertionibus, concl. 9, adfuturum conjicit Antichristum anno redempti orbis 1994. Hieronymus Cardan, De variet. libro ii, cap. 2, et Jacob. Naclant. in Prælud. Medullæ, cap. 4, existimabant venturum Antichristum anno 1800. Superiori sæculo, nescio qua vaticinandi prurigine, plures tum astrologi, tum heterodoxi, tempus interituri mundi prædicentes, fabulam et risum mundo etiamnum stanti præbuerunt. Joannes Regiomontanus, magnus alias mathematicus, anno a partu Virginis Prognosticon de anno 1588 tanquam mundo fatali edidit. Similia Joannes Stofflerus, et ipse insignis

EPISTOLA LVIII.

AD EBALUM CATALAUNENSEM EPISCOPUM (174).

Hortatur Ebalum, ut monasterio seu ecclesie Omnium Sanctorum virum idoneum præfici curet.

Domino EBALO venerabili sanctæ Catalaunensis Ecclesiæ Dei gratia episcopo, frater BERNARDUS abbas de Clara-Valle, si quid potest peccatoris oratio.

1. Naviculæ illius (de ecclesia loquor Omnium Sanctorum (175), quæ sub oculis vestris gubernatore destituta fluctuat) non est bonum vobis negligere vel dissimulare periculum. Res quippe vestræ curæ est. Unde miror, qua ratione, quæve securitate a clerico illo, qui a religiosis personis vir, ut aiunt, religiosus eidem ecclesiæ electus est, requirendo desistitis, etiamsi hoc quorundam, qui in ipsa ecclesia sunt, incuria vel desidia non mereatur: qui, ut audivimus, illum qui electus est nolentes, nec aliud nisi quod religiosus est, afferentes [*al. asserentes*], de eligendo alio vestram quoque ausi sunt compellere gravitatem: quasi qui videatur esse communior et affabilior, qui non sit extraneus: sed civibus tam gratus quam cognitus, morum patriæ gnarus, rebus ecclesiæ tractandis idoneus: revera (ut ad istos cautissimos consultores me vertam) qui vitia vestra non redarguat, qui miseræ conversationi vestræ, aut consentiat, aut contradicere non audeat. Non sunt audiendi; sed potius, velint nolint, omnimodo satagendum est vobis, ut is qui boni testimonii est, ecclesiæ desolatæ quantocius perquiratur: quoniam, sit talis est qualis prædicatur, Deus procul dubio cum ipso erit, qui suam ei gratiam ministrabit, placentem omnibus, efficacem in omnibus.

2. Quod si hunc, istis fortasse non morentibus, nullo modo haberi posse contigerit; alius de alia qualicumque domo religiosa qui videatur idoneus, provideatur: non qualem isti volunt, qui, nisi quod suæ carnalitati blanditur, volunt; sed qui sic sciat negotia disponere rerum exteriorum, ut norit per omnia præponere curam animarum. Certe duobus monasteriis, sancti videlicet Petri, et sancti Urbani (176), pastorali aliquando solotio similiter destitutis, bonæ memoriæ prædecessor vester dominus Guillelmus non longi itineris laborem, non hiemis rupi-

(174) Scripta circa annum 112 b. Fuit Ebalus nepos Hilduini comitis Rociensis, filius Andræ comitis de Rameruco, teste Hermanno monacho Laudunensi, in libro primo de Miraculis B. Mariæ, cap. 2, anno 1122 creatus episcopus Catalaunensis post Guillelmum Campellensem, de quo in epistola 3 successorem sortitus Elbertum seu Robertum anno 1126, et post eum Gaufridum ex Sancti-Medardi abbate, ad quem epistola 66. Itaque hæc epistola scripta est sub annum 1126, et quidem ante epistolam 13 scriptam in gratiam Alberici, qui post Ebalum electus, sedem tamen ejus non obtinuit.

(175) Abbatia canonicorum regularium Ordinis S. Augustini apud Catalaunum, cujus abbati Petro, forsitan a reformatione primo, epistolam scripsit ineditam Hugo Metellus, canonicus itidem regularis Sancti-Leonis apud Tullum Leuocorum.

(176) Monasteria hæc Ordinis S. Benedicti, deinde sub congregatione S. Vitoni, primum in ipsa urbe,

tans asperitatem, bis (nisi fallor) Cluniacum, semel Divionem per seipsum addit: hincque virum bonum domnum Hugonem, qui post defunctus est; illinc virum venerabilem, qui adhuc superest, domnum Radulfum vix multis precibus impetratos adducens, singulum singulo præposuit monasterio, tutum videlicet non arbitrans cuiquam monachorum domesticorum illam committere curam. Quod ideo vobis in exemplum adduxi, **62** ut vestram charitatem commonefaciam, qualiter et in hoc quod nunc in manibus est, oporteat eam esse non minus cautam quam sollicitam.

EPISTOLA LIX (177).

AD GUILENCUM LINGONENSEM EPISCOPUM.

Hortatur ut res quasdam ecclesie S. Stephani Divionensis, per obitum Garnerii vacantes, ad tollendam scandalis et calumniis ansam, eidem ecclesie cedat.

Domino suo et patri GUILENCO (178), Dei gratia Lingonensi episcopo, frater BERNARDUS Claræ-Vallis abbas, seipsum.

Audito obitu domini Garnerii archidiaconi (179), necessarium duximus vestram Paternitatem precibus prævenire, ima præmunire consilio, si tamen dignum putatis monitis nostræ acquiescere parvitas: quatenus videlicet de rebus sancti Stephani Divionensis, quas tenebt, placeat liberalitati vestræ misericordiam superexaltare iudicio. Siquidem non ignoramus, quod in manum vestram debeant redire, juxta quod in Capitulo Lingonensi dispositum, et scripto firmatum fuisse etiam nos meminimus, quando filius vester Harbertus in ecclesia illa primus abbas regularis constitutus est. Sed quia canonicis gravis scandalis, et abbati magni improprietatis occasionem fore cognovimus, si ad ea quæ diu tenuit illa ecclesia, quacunque occasione manum vestram extenderitis; conquerentibus quippe illis de illo, quasi qui malum principium dederit adveniens, cum ejus causa et ad ejus introitum tam grande ecclesia damnum incurreret: pietatis vestræ supplicamus, et supplicando consulimus, ut et tot pusillis Christi a tanto scandalo parcatis, et hunc vicarium Christi a tanto improprietate simul liberare curetis.

alterum in diocesi Catalaunensi: quæ Guillelmus de Campellis ad meliorem frugem rovocaverat.

(177) Scripta anno Christi 1129.

(178) Wilencus, aliis et Guillelmus, ex archidiacono Lingonensi, apud Perardum in Burgundicis Monumentis, pag. 87.

(179) Is etiam abbas fuerat ecclesiæ Sancti-Stephani Divionensis, antequam eo inducerentur canonici regulares, quod fieri ceptum anno 1113, quo anno quatuor canonici ex ea ecclesia in villam Quintiacum secesserunt, ut ibi vitam regularem profiterentur. Anno 1116, duodecim jam numero existentes, ad suam ecclesiam reverti sunt. Interim a Prioribus Arnulfo et postea Galone ecclesia ista gubernata fuit usque ad annum 1125, quo domnus Erbertus seu Harbertus abbas institutus est, præsentibus Hubaudo Lugdunensi archiepiscopo, Stephano episcopo Eduensi, Goceranno seu Joeceranno Lingonensi

rum se mortem, nisi prius videat generalem in Ecclesia persecutionem. De cætero memorari vestram pietatem volo illius pauperis et exulis Humberti nomine: qui dudum, cum Treceis essetis, vobis supplicabat, quatenus ad comitem Theobaldum, qui eum exheredaverat, intercederetis. Quod et ego nunc pro ipso, et cum ipso itidem a vestra flagito pietate. Nam nostras litteras de hac re precatorias jam ad prædictam principem misi (172): sed gratiam non inveniens nihil effeci. Jam quod libenter auditis, libenter debeo dicere vobis. Stephanus vester sic currit, non quasi in incertum: sic pugnat, non quasi aerem verberans. Orate, quatenus sic currat ut comprehendat; sic pugnet ut vincat.

EPISTOLA LVII (173).

AD EUMDEM.

Per minora vota non debere impediri majora bona.

aliisque personis. Hæc fusius apud Perardum, pagg. 86, 87, ubi Vita Garnerii legitur.

Item Henricus Ranzovius nobilis Danus, in suo de Annis climacter, et imperiorum periodis libro. Sic plures astronomi, dum voluerunt ex siderum motu, conjunctionibus, et variis aspectibus futura prænuntiare, quæ mero Dei subsunt arbitrio et gubernationi, toti se mundo ridiculos præbuerunt. Evenitque illis, quod S. Thomas in 4, distinct. 44, scribit: « Omnes, » ait « qui tempus prædictum numerando voluerunt prænuntiare, falso loqui inventi sunt, quorum falsitas jam patet, et similiter patebit falsitas illorum, qui adhuc computare non cessant. » Si quem forte magis lepida et ridicula fanaticorum hominum de fine mundi præsentia, aut potius somnia et deliramenta legere delectat, adeat Tilmanni Bredenbachii, viri piissimi, et illustris Ecclesiæ Sancti Gereonis hic quondam canonici, Collationes sacras, lib. vii, capp. 32, 33: adeat Cochlaem in Actis Lutheri, anno 1533; Fridericum Nauseam episcopum Viennensem, libro de Consummatione sæculi; vel præ cæteris Florimundum, de Progress. hæres. lib. ii, cap. 4, et lib. de Antichristo, cap. 7; denique Harpoeratem divinum Remaci de Vaulx. Hæc occasione memorati de Antichristo vaticinii commemorare visum est, non tamen in suggillationem Norberti, viri sanctissimi, quem supra « fistulam cœlestem » Bernardus appellat. Nec enim solus ipse, sed et plures sanctorum Patrum finem mundi suo tempore haud procul abesse opinati, aut ominati sunt: ut inter cæteros, Tertullianus, libro de Fuga in persec. cap. 12; Cyprianus, epist. 56, 58, 63; Hieronymus, epist. ad Ageruch. vel Geront; Leo, serm. 8, de Jejun. decimi mensis; Basilius, epist. 74; Chrysostomus, homilia 33 in Joannem; Ambrosius, oratione in Satyrum frat. Gregorius, lib. iv, epist. 72, et homilia 1 et 15 in Evangelium; Bernardus, serm. 6, in Psal. xc; Vincentius Ferrerius, Ordinis Prædic. epist. ad Benedictum papam, et plures alii. Sed adverte longe diversa ratione viros sanctos de fine mundi locutos, quam quos supra meminimus. Illi enim vel ex observatione siderum et planetarum (quæ fere in aliis prædictionibus, sed in hac maxime, nimis fallax est), vel ex quibusdam Scripturæ sententiis in falsum sensuum detortis, vel sola mentiendi et fallendi libidine, vel studio popularis auræ et venerationis, hujusmodi commenta sparserunt. At sancti viri, horrore scelerum et malorum, quæ passim toto orbe inundabant, vix ultra posse mundum consistere putabant, nec aliud superesse, quam ut propediem, mole criminum et iniquitatum impellente, fatisceret, ira scilicet Dei terminum orbi constitutum prævertente. Et hinc pie ac

Videtur hoc, nisi fallor, scribere in causa monachi, de quo supra epistola 55.

Sicut is a vestra mihi parte reportavit, idcirco ipsius desiderio et petitioni usque adhuc satisfacere distulistis; quia primum votum, pergendi videlicet Jerosolyman, irritum vobis fecisse videtur. Super quo si nostram requiritis sententiam, ego non arbitrator minora vota impedire debere majora; nec Deum exigere quodcumque sibi promissum bonum, si pro eo melius aliquid fuerit persolutum. Enimvero alicui forte **61** debenti vobis duodecim nummos, nunquid si pro eis die constituto marcam solveret argenti, juste irascere mini? Jam si et ab hujus episcopo aliquid timetis, securum vos reddo, quia non solum ei, si quod huic auxilium impenderit, non displicebit, sed etiam valde gratum habebit. Valete.

prudenter monet auctor quidam recentior, ita inquit: « Si plures Patres, quos propter eximiam sanctitatis et doctrinæ præstantiam admiratur, animadvertentes suorum temporum, vel improbitatem ac malitiam, vel magnitudinem atrocitatemque persecutionum, Christianos urgentium, vel horrendas hæreticorum grassationes, aut denique incendia urbium, bellorum procellas, ingentes terræmotus, cœli, aerisque atque elementorum tetras ac funestas immutationes, imperiorum occasus, humani sanguinis inhumanas effusiones, in eam cogitationem metu et trepidatione tot tantorumque malorum adducebantur, ut jam prope adfuturum Antichristum et finem sæculi, vel pertimescerent, vel forte crederent; non sunt aut levitatis aut falsitatis traducendi, vel quoque modo linguæ virulentia contaminandi, Nam sic opinati aut locuti sunt, quod præsentia mala semper videantur atrociora: quorum intuitu, timore prope consternebantur, ac aliis timorem, ut nimirum emergerent, et se ad frugem bonam, ut dicitur, reciperent, incutere, et animo commitebantur, et prædicatione contendebant; arbitrabantur etiam totum hoc tempus quod decurrit, vel brevissimam moram esse æternitati comparatum. Denique Dei iudicium in dies singulos magis atque magis appropinquare, citra veritatis dispendium, et dicere poterant, et proclamare. Quod quidem Scripturis familiare esse ac proprium, nemini eorum qui illas legerit, potest esse impervium. » Ita auctor Harpoeratis divini. Nec absimilia fuerunt varia prophetarum oracula, quibus finem mundi ob impedientia mala, quasi jam futurum præcinnuerunt. Cujusmodi est illud apud Ezech. iv, 2: *Finis venit, venit finis super quatuor plagas terre, et huic similia.* Huc referri potest visio illa Redempti, Florentiæ civitatis episcopi, de qua B. Gregorius, lib. iii Dial. cap. 38. Mira sunt, quæ narrantur apud Baronium, nempe circa annum Domini 419, tot visa signa et tam horribilia portenta super montem Oliveti; ut multæ vicinarum gentium, tam visu quam auditu perterritæ, ad Christianorum sacra convolverint, omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Salvatoris, divinitatis nutu expressa fuerit. Hujus rei admirabilis occasione de tempore adventus Domini, ex divinis prædictionibus cepti sunt ubique misceri sermones. Et hinc videtur Hesyehius scripsisse ad sanctum Augustinum de supremo mundi di inquirendo, cui respondet Augustinus epistolis 78 et 88, quam poste iorem in hac materia omnino expediet legere, quippe quæ plurima Scripturæ loca varie de fine sæculi loquentia, docte et prolixè explicat. Sed nunc ad alia transeamus.

(172) Epist. 37-39.

(173) Scripta circa annum 1128.

concedendo ecclesiæ utique, quod hactenus juris ecclesiæ fuisse cognoscitur (180).

EPISTOLA LX (181).

AD EUMDEM.

Supplicat pro ecclesia Molismensi.

Pro ecclesia Molismensi supplex, non, ut arbitror, importunus interventor, accedo. Multa quippe sunt quæ me confortant, ut repulsam non metuat hæc nostra petitio. Primum quia non pro qualibet extranea, sed pro vestra vobis ecclesia supplicamus. Deinde quod eandem ecclesiam non alienum usurpare, sed suum jus tantum a vestra æquitate requirere credimus. Tertio quod idipsum talis nobiscum postulat, qui solus ad impetrandum etiam majus aliquid a vobis sufficere possit; videlicet comes Theobaldus. Quartum quoque si addidero, non temere id me præsumere putaverim. Neque enim vel ipsi de nostra adeo humilitate diffidimus, quin audacter, si opus sit, per nosmetipsos ad vestræ celsitudinis nobis jam satis expertam benevolentiam, petituri quod rationabile visum fuerit, accedamus. Valete.

63 EPISTOLA LXI (182).

AD RICUINUM TULLENSEM EPISCOPUM.

Hominem qui penitentiam subiturus, jussu episcopi Tullensis venerat, ad eundem remittit curandum.

Reverendo patri, domino RICUINO (183), gratia Dei Tullensi episcopo, frater BERNARDUS dictus abbas de Clara-Valle, salutem et orationes.

Peccatori huic, quem ad nos peccatores ob animæ suæ concilium vestra, ut ipse perhibuit, dirigere curavit dignatio: nihil ad præsens sanius consulere in promptu habuimus, quam ut ad sinum paternæ pietatis rediret, et ex ore sacerdotis legem requireret. Nos enim nostræ parvitatatis et officii mensuram attendentes, nec nos ultra nos extendentes, dare penitentiam, maxime in criminalibus, nulli hominum præsumere omnino solemus, nisi solis, quos in nostram curam suscepimus. Qua namque temeritate tractanda episcoporum negotia, et hujusmodi negotia, peccatores et imperiti suscipimus, qui ipsi quoque, sicut et cæteri hominum, quoties gravior aliqua causa inter nos oboritur, quam per nos definire aut nescimus, aut nequimus, aut non audemus; episcopali, ut dignum est, sententiæ reservamus: et nisi summi prius Sacerdotis vel judicio vel consilio confirmati, securi non sumus? Provideatur igitur morbidae ovi a proprio

(180) Id a Guilenco præstitum docet ejus charta apud Perardum, pag. 97 edita, cui subscribunt inter alios abbates Cisterciensis et Claræ-Valleensis apud Lingonas, anno 1129. Eodem anno controversia quæ erat inter eandem ecclesiam et Sancti-Sequani monachos, composita est ab eodem Joceranno, judicio et consilio Gallerii Cabilonensis, abbatumque Cisterciensis, Besuensis, Claræ-Vallis, ibid. pag. 102. Res ad Innocentium postea delata, Stephano Cistellensi et Bernardo Claræ-Valleensi a pontifice commissa est, pag. 103. Sic unus omnia præstabat Bernardus, unus omnes lites et controversias finiebat.

(181) Scripta circa annum 1128.

pastore, et tali pastore, qui canones non ignorat, congrua poenitentiae medicina: ne si in peccato, quod absit, anima pro qua Christus mortuus est, moriatur; sanguinem ejus de manu vestra summus Pastor requirat. Verum nos Deo illi inspirante mundum relinquere persuasimus: si tamen homo senex et pauper in aliquo se recipi intra diocesim vestram sanctorum conventu, vestro obtinere potuerit interventu. Plenum vos dierum suscipiat dies una illa melior in atriis Domini super millia, sancte ac venerabilis Pater.

EPISTOLA LXII (184).

AD HENRICUM VIRDUNENSEM EPISCOPUM (185).

Feminam multis obstrictam peccatis, sed jam penitentem commendat episcopo.

DOMINO HENRICO, Dei gratia Virdunensi episcopo, frater BERNARDUS dictus abbas de Clara-Valle, salutem et orationem.

Hæc muliercula, quam ecce jam multis annis, multis et perplexis peccatorum nodis Satanas alligavit, super statu salutis suæ, nostræ parvitatatis consilium expetiit: et tale accepit, ut post multum videlicet ac diuturnum erratum, ad proprii pastoris sinum profuga ovicula fidenter recurreret: qui utique eo citius ac sollicitius inopi ferret opem, quo se certius scit atque districtius de sibi commissa, Agno qui pro ipsa mortuus est, redditurum rationem. Nostrum fuit deviantem corrigere; vestrum sit peccatricem non despiciere, imo poenitentem suscipere: et si vera est suæ, quam nobis exposuit, infelicitatis historia; aut viro suo priori, si adhuc vivit, reconciliare; aut, si ille noluerit, sicut hanc innuptam, sic illum cogere absque uxore manere. Valete.

64 EPISTOLA LXIII (186).

AD EUMDEM.

Purgat se de facto temerario, cujus insimulatus fuerat: ejus notitiam cupit: Guidonem eidem commendat.

Super his quæ a nobis vestræ excellentiæ placuit sciscitari, aut nos fallimur, aut ille qui ea vobis retulit, fallit. Si qui tamen fuit (suspectam quippe habeo meam, quam novi, labilem memoriam), ne tantam in fratre qui hæc loquitur, suspicem falsitatem: hoc me certissime scire confido, et vos indubitanter credere volo, nemini me super nomine vestro reprehensionis aliquando vel accusationis verba fecisse, vel injunxisse. Absit hæc a nostra pusillitate temeritas, ut contra episcopos, et absen-

(182) Scripta circa annum 1125.

(183) Ricuinus anno 1126 obiit, uti ex Alberico probant Sancta-Marthani. Unde hæc epistola post hunc annum differri non potest: certe ante annum 1124 scribi vix potuit, cum scilicet Bernardi fama et doctrina jam celebris erat. Ad eundem Ricuinum epistola 396.

(184) Scripta ante annum 1129.

(185) De eo vide epistolam 48, ubi eum suadente Bernardo episcopatu cessisse notavimus, et quidem anno 1129.

(186) Scripta circa annum 1128.

tes, loqui quæ ad nos non attinent, audeamus, præsertim quæ non probavimus! Deinde quod nostri notitiam dignanter expetitis, gratanter accipimus, abundantius nos et innotescere vobis, et vos noscere cupientes. Qua jam sane fiducia Præstantiæ vestræ supplicamus, imo vestram fidenter commoneamus benevolentiam, de loco illo (187) quem sub tutela vestra, vestro, ut aiunt hortatu, frater reverendus et coabbas noster dominus Guido de Tribus-Fontibus construere suscepit. In illo nobis quantum nos curatis, ostendite; et quidquid ei feceritis, nobis factum reputate. Valete.

EPISTOLA LXIV (188).

AD ALEXANDRUM LINCOLNIENSEM EPISCOPUM (189).

Philippus volens proficisci Jerosolymam, ad Claram-Vallem forte divertens, illic manere decrevit. Alexandri ad hoc consensum requirit. Negotium cum creditoribus Philippi illi commendat. Denique hortatur eundem ne gloriæ mundanæ nimium fidat.

Viro honorabili domino ALEXANDRO, Dei gratia Lincolnensi episcopo, BERNARDUS abbas Claræ-Vallis, velle honorari magis in Christo, quam in sæculo.

1. Philippus vester, volens proficisci Jerosolymam, compendium viæ invenit, et cito pervenit quo volebat. Transfretavit in brevi hoc mare magnum et spatiosum, et prospere navigans attingit jam litus optatum, atque ad portum tandem salutis applicuit. Stantes sunt jam pedes ejus in atriis Jerusalem; et quem audierat in Ephrata, inventum in campis silvæ libenter adorat in loco ubi steterunt pedes ejus. Ingressus est sanctam civitatem, sortitus est cum illis hæreditatem, quibus merito dicitur: *Jam non estis hospites et advenæ, sed estis cives sanctorum et domesticæ Dei* (Ephes. II, 19). Cum quibus intrans et exiens, tanquam unus e sanctis, gloriatur et ipse cum cæteris, diceas: *Conversatio nostra in cælis est* (Philipp. III, 20). Factus est ergo non curiosus tantum spectator, sed et devotus habitator, et civis conscriptus Jerusalem, non autem terrenæ hujus, cui Arabiæ mons Sina conjunctus est, quæ servit cum filiis suis; sed liberæ illius, quæ est sursum mater nostra (Galat. IV, 25, 26).

2. Et, si vultis scire, Clara-Vallis est. Ipsa est Jerusalem, ei quæ in cælis est, tota mentis devo-

(187) Caladia scilicet, diocesis Virdunensis, anno 1128 fundari cepta sub Henrico, ab Adalberone ejus successore consecrata, « ubi nunc, » inquit Laurentius de Leodio, « sub abbate sanctæ memoriæ Guntero, militavit regno cælorum fere trecenti servorum Dei. » Cœpit autem sub Henrico præsule, quando ibi Robertus, venerabilis nostri cœnobii, » id est, Sancti-Vitoni Virdunensis monachus, « cum duobus sociis primum eremitavit, ecclesiola et quibusdam mansuiculis fabricatis. Sed eo ad ecclesiam Belli-Loci assumpto, cum locus vacuus remansisset, a viro nobili Waltero nepote, cujus erat, data est venerabili Guidoni abbati de Tribus-Fontibus, Henrico pontifice annuente et momente, et maxime Herveo viro nobili, hoc totum innitente et hortante: *quæ i Herveus se coetibus eorum associavit exemplo mirabili, » nempe uxore dimissa, et laqueo circum-*

PATROL. CLXXXII.

tionem, et conversationis imitationem, et cognitionem quadam spiritus sociata. Hæc requies ejus, sicut ipse promittit, in sæculum sæculi: elegit eam in habitationem sibi; quod apud eam sit, etsi nondum visio, certe expectatio veræ pacis, illius utique de qua dicitur: *Pax 65 Dei, quæ exsuperat omnem sensum* (Philipp. IV, 7). Verum hoc suum bonum, etsi desuper accepit, in vestro tamen beneplacito hoc facere cupit, imo se fecisse confidit, sciens vos Sapientis nonignorare sententiam: quod filius utique sapiens sit gloria patris (Prov. X, 1) (190). Rogat autem paternitatem vestram, rogamus et nos cum illo et pro illo, quatenus de præbenda sua quod ipse suis creditoribus constituit (191), immobiliter stare faciatis; ne in aliquo fraudator (quod absit!) debiti, et prævaricator pacti inveniat; et ita munus contriti cordis, quod offert quotidie, non recipiatur, dum frater quispiam habet aliquid adversus eum. Precatur deinde ut domus quam ipse matri suæ in terra Ecclesiæ construxit, cum terra quam ibi delegavit, eidem matri, quamdiu vixerit, concedatur. Hæc pro Philippo.

3. Reliqua hæc pauca pro vobis, ipso quidem intimante, imo vero inspirante Deo, adjicienda putavimus, hortari vos in charitate præsumentes, ne casuri gloriam mundi quasi stantem aspiciatis, et vere stantem amittatis; ne plus vobis aut pro vobis vestra diligatis, et sic vos et vestra perdat; ne blandiens præsens prosperitas sui vobis finem abscondat, et adversitas sine fide succedat; ne letitia temporalis luctum vobis æternum et operiat quem parit et pariat quem operit; ne mors longe esse putetur, et præoccupet improvidum; et vita, dum longa expectatur, cito deserat male conscium, sicut scriptum est: *Cum dixerint Pax et securitas, tunc subitaneus superveniet eis interitus tanquam in utero habenti et non effugient* (I Thess. V, 3). Valete.

EPISTOLA LXV.

AD ALVIVUM ABBATEM AQUISCINCTI (192).

Laudat in Alviso paternam erga Goduinum mansuetudinem. De admissione se excusat, et veniam precatur.

ALVISO abbati Aquiscincti monasterii, BERNARDUS salutem ex corde.

1. Retribuat vobis Deus misericordiam, quam fe-

gulam alligato, ex Spicilegii tomo duodecimo, pag. 337.

(188) Scripta circa annum 1129.

(189) Alexander Lincolnensi seu Lincolniensi apud Anglos Ecclesiæ præfuit ab anne 1123 ad annum 1147.

(190) Ita Bernardus passim hunc locum citat, Vulgata, *Filius sapiens lætificat patrem.*

(191) Ejusdem argumenti est Philippi abbatis epistola 48, ad Alexandrum III, rogantis ut bona archidiaconi Aurelianensis, qui religionem ingressus fuerat, creditoribus concedantur, in tomo primo Bibliothecæ Cisterciensis, pag. 246.

(192) Scripta circa annum 1129. Monasterium ordinis sancti Benedicti ad Scarpum fluvium, secundo milliari a Duaco. Anno 1029 inceptum est hoc cœnobium, Sancti-Salvatoris dictum in insula

cistis sancto filio vestro Godnino. Audivimus enim quod, audito ejus obitu, mox velut immemor pristinæ calumniæ, sed non amicitiae, consolatore potius quam ultorem vos exhibuistis, Patrem quippe vos cognovistis, ut res exigebat, non judicem. Ideoque quod pietatis, quod charitatis est, ut vere filio pater impendere studuistis. Quid melius, quid laudabilius, quid vobis dignius agere poteratis? Sed quis hoc crederet? Vere nemo scit quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in eo est (I Cor. II, 11). Ubi est nunc illa austeritas, illa severitas, illa indignatio, quæ olim in illum lingua, vultus oculi, terribiliter ostentare et intentare solebant? Ad unum nempe nuntium de morte filii, paterna viscera commota sunt; subitoque hæc omnia, quæ simulatoria, sed dispensatoria, ac per hoc transitoria erant, disparuerunt; illa vero quæ vera erant, sed latebant, charitas, pietas, benignitas apparuerunt. Siquidem in religioso animo vestro misericordia et veritas obviaverunt sibi; et quia nimirum misericordia superabundavit iudicio, justitia et pax osculatae sunt. Nam quantum mihi videor conjiciendo videre, quid animi tunc habueritis, cum ad ulciscendam illam, quæ vobis videbatur facta, injuriam, justitiæ zelo accensa veritas se accingeret. illa quæ exemplo Joseph prudenter antea dissimulabatur misericordia, ultra jam latere non ferens, ne in hoc quidem dissimiliter ab Joseph (Gen. XLV, 1), ex abdito celatæ pietatis erupit, seque veritati adjuvans repressit motum, temperavit zelum, pacem cum justitia fecit.

2. Tunc de purissimo placidi pectoris fonte talium credo limpidissimi cogitationem rivuli ebullierunt: Quid opus est indignari? misereri potius oportet, et non oblivisci quod scriptum est: *Misericordiam volo, et non sacrificium* (Osce VI, 6); et implere quod jussum est: *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (Ephes. IV, 3), et expectare quod promissum est: *Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. V, 7). Alioquin num filius meus erat iste? quis vero irasci filio potest? Nisi forte tunc tantum filius fuit, dum mecum fuit, et non etiam cum me deseruit. Sed nunquid quia corpore ad tempus recessit, etiam

quæ dicitur Aquiscinctus, a viris illustribus Sichero ac Waltero, sub Gerardo II Cameracensi præsule, ad cuius diocesis tunc locus ille pertinebat. Vide Aub. Miræum in Chronico Ordinis sancti Benedicti, cap. 68. Porro congregationi Cluniacensi Aquiscinctini monachi se aggregarunt, ejusque reformationem susceperunt anno 1110, uti refert Iperius in Chronico suo Bertinensi. « Anno Domini millesimo centesimo decimo, monasterium Aquiscincti ad religionem reparatum est et reductum per dominum Lambertum abbatem nostrum, cum ex monachorum dissensionibus nactus esset opportunitatem, monachis Aquiscincti inter se tumultuantibus, in tantum, ut suum abbatem expellent deponerent. Hoc itaque dominus Lambertus considerans, per secretos internuntios, illos induxit ut virum venerabilem, moribus egregium, et prudentia facundiaque decoratum, sibi sumant in abbatem, quo collapsa eorum ecclesia relevetur. Et eis nominari fecit dominum Alvisum

animo recedere potuit? aut forte vel ipsa mors eum mihi poterit auferre? Itane localis corporalise necessitas animorum sese amantium libertatem angustat? Certus sum quia nec locorum distantia, nec corporum vel mors vel absentia disjungere poterit quos unus spiritus vegetat, una charitas ligat. Denique, si justorum animæ in manu Dei sunt (Sap. III, 1), profecto et qui jam in ipso, deposita carne, quiescunt, et qui ipsi adhuc in carne non secundum carnem militamus, simul procul dubio sumus. Meus ergo erat vivus meus erit defunctus, meum in patria recognoscam. Si quis est qui de manu Dei possit eruere, et a me illum separare valebit.

3. Itaque pro filio quidem vestra vobis affectio satisfecit; sed de nobis, pater, quid erit? quæ, inquam, de nobis digna vobis satisfactio placebit, quibus utique pro grandi injuria imponitis quod, a vobis recedens, a nobis receptus sit? Quid dicam? si dixerò: Non recepimus (quod utinam sine peccato dicere possem), mentior plane; si dixerò, Recepimus quidem, sed juste, excusare me velle videor. Sed tutius respondebo, Peccavimus. Verumtamen quantum? Non ad defensionem dico: a quo enim ille non reciperetur? quis, inquam, sanctum illum aut pulsantem repelleret, aut susceptum expelleret? Quis vero scit si de vestra abundantia nostram Deus voluerit supplere inopiam, ut scilicet unum de multis, qui forte apud vos religiosi tunc erant, ad nos dirigeret, nobis quidem ad solatium, sed nihilominus vobis ad gloriam? Filius quippe sapiens gloria est patris (Prov. X, 1). Denique non eum prævenimus sollicitando, non circumvenimus attrahendo, quo vos desereret, vel ad nos veniret: quin potius rogantem, pulsantem, supplicantem non prius, Deus scit, consensimus recipere, quam remittere ad vos tentavimus. Non autem eo acquiescente, ejus nos importunitati vix tandem acquievimus. Hominem ergo religiosum, peregrinum, solum, si culpa est quod suscepimus et ita suscepimus, non erit vobis indignum semel tantum commissam culpam, talemque culpam dimittere; cui etiam fas non est ne usque quidem septuagies septies peccantibus in vos veniam negare (Matth. XVIII, 22).

4. Ut tamen noveritis quam non leviter seu nemonachum nostrum reformatum, ecclesiæ Santi-Vedasii tunc intendentem. Igitur Aquiscinctenses monachi Alvisum instinctu Lamberti abbatis nostri in suum abbatem elegerunt, qui consilio et auxilio ejusdem Lamberti, eandem ecclesiam reformavit, et in spiritualibus ac temporalibus sic exaltavit, ut ejus nomen celebre fieret ubique, et idem Alvisus tandem eligeretur in episcopum Atrebatensem. Hactenus Iperius. Porro hujus monasterii fama ac gloria plurimum toto orbe crevit a gymnasio Aquiscinctino, quod in Duacena academia excitavit Joannes Leantillerus, hujus loci abbas dignissimus, et Patribus societatis Jesu, raro sed præclaro exemplo, tradidit. Vide Jacobum Bonfrer, societatis Jesu theologum et insignem Scripturæ interpretem, Dedicat, in Pentateuchum. Alvisus, de quo item mentio infra in epistola 66, Atrebatensem Ecclesiam cui paret Aquiscinctum, episcopus rexit. Ad eum hoc nomine scripta epistola 395.

gligenter, imo quam non impune feramus quod unquam Reverentiam vestram quoquo modo offendimus, sæpe Deum testor, quod corpore non possum, mente ad vos supplici transeo, sæpe genibus flexis humiliter satisfaciens, vobis adstare me video. Utinam ipse qui id mihi fortasse inspirat, vobis quoque Spiritus sentire faciat quam flebilis, quam miserabilis, tanquam præsens, ad genua usque vestra descendendo! quam frequenter nudus humeros, virgasque in manibus gestans, et quasi ad vestram jussionem vapulare paratus, peto veniam, gratiam tremebundus exspecto! Hæc qualiter vobis, Pater, accepta sint, vestro, si vos non gravat, citius scire flagitamus rescripto; ut, si satis, jam securi de indulgentia consolemur; si quo minus, magis (ut dignum est) humiliemur, et amplius aliquid a nobis si possumus, exigamus, quo dignius satisfacere debeamus. Valete.

67 EPISTOLA LXVI.

AD GAUFRIDUM ABBATEM SANCTI-MEDARDI (193). *Operam ejus requirit in reconciliando sibi abbate Alvisio: solatur eundem in tribulationibus.*

Domno GAUFRIDO abbati Sancti-Medardi, frater BERNARDUS ecclesiæ Claræ-Vallis ordinator incompotus, salutem, et non in via.

Primo precor ut præsentibus litteras domno abbati Aquiscincti monasterii dirigere non graveris. Deinde ut, ad id quod portant, pro absente amico præsens

(193) Scripta circa annum 1129. Editi ac scripti præter unum (quos quidem viderimus) omnes habent, S. Theoderici; at legendum, S. Medardi, ut in codice Corbeiensi, ex quo sequentem inscriptionem (quæ aliis deest, præterquam in Spicilegio tomo 3), restitimus: *Domno* etc. Et quidem licet utrique cœnobio, nempe S. Medardi apud Suessionas, et S. Theoderici prope Remos, successive præfuerit Gaufridus; abbas tamen S. Medardi erat tum, cum hæc epistola scripta est. Scripta est autem (ut ex epistolarum serie intelligitur) ante annum 1131 quo evectus est Gaufridus in episcopatum Catalaunensem ex abbacia S. Medardi, cui ab anno 1119 præfuerat post annos octo regiminis apud S. Theodericum.

Procurante sancto Bernardo, qui electus acquiescere noluit, in sedem Catalaunensem suffectus est anno 1131 in locum Herberti, non post dedicationem ecclesiæ Santi-Medardi, ut tradit Albericus in Chronico, Idibus Octobris ejus anni ab Innocentio factam; sed ante illam, ex Chronico Sancti-Medardi, ubi « prædictus Papa, ante dedicationem ecclesiæ prædictæ, Odonem abbatem ecclesiæ Beati-Medardi, nolente sed contradicente episcopo Suessionensi, Aurelianis benedixisse perhibetur pridie Kalendas Octobris. » Obiit, teste Alberico, anno 1143, et quidem sexto Kalendas Junii, ut Sancti-Theoderici Necrologium testatur his verbis: « Sexto Kalendas Junii obiit Gaufridus noster abbas, Catalaunensis episcopus. » In serie vero anniversariorum notatur, « ipsum tres præbendas in Refectorio legasse in elemosynam pro se et pro Adalberone Remensi archiepiscopo, qui ibidem monachos restituit. » Exstat epistola Gaufridi ad Petrum Venerabilem in Bibliotheca Cluniacensi, ipsiusque Petri ad eundem rescriptum, in quo eum vocat « Cluniacensis, imo divini Ordinis, per totam Franciam primum disseminatorem, auctorem, provectorem, inveterati draconis de tot monasteriorum cubilibus expulsorem, diuturni somni et monastici torporis excitatorem de duobus alterum » (Bernardus alter, imo primus

salagas cum venerit locus. Neque enim cujuslibet, nedum tanti patris, justum injustumve adversum me debeo scandalum dissimulare; quod quam non faciam, loquens potius quam scribens, ei aperire forsitan potuissem. Nam solet in talibus acceptior esse sermo vivus quam scriptus, et efficacior lingua quam littera. Oculi quippe loquentis fidem faciunt dictis; nec ita potest affectum exprimere digitus, quomodo vultus. Nunc autem, quia absens per me non possum, per te satisfacio quantum possum. Rogo ergo te, et iterum rogo, ut de regno Dei, quod est videlicet intra nos, scandalum auferas, dum salubriter potes; ne si (quod absit!) usque ad angelos, qui utique in fine sæculi in id ministerii deputandi sunt (Marc. XIII, 27), perduraverit rancor, necesse sit irrevocabiliter aut ambos aut alterum a nobis de medio tolli. Unde autem ad me tu jam dudum scripsisti, conquerendo super tribulationibus vestris, scitis quia juxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. De ipso confidite, quia ipse vicit mundum. Ipse scit inter quos habitatis et in conspectu ejus sunt omnes qui tribulant vos. Ipse exaudiet vos in abscondito tempestatis, qui nunc probat ad aquas contradictionis. Valete.

EPISTOLA LXVII.

AD MONACHOS FLAVIACENSES (194).

Susceptionem B. monachi tuetur, tanquam de ignoto

erat), « quos non fictæ charitatis vertice totius Galliæ Belgicæ amicis præponendos non tantum crederet, sed et publice prædicaret. Præclara certe elogium, quæ tandem his verbis ita concludit: « In ultimo fratrem domni Garnerii subprioris nostri, charissimi mei, ita vobis commendo, ut cum labore vestro probus, sapiens, litteratus factus fuerit, nobis eum, sicut de altero fecistis, reconsignetis. Ex quibus colligere est, Gaufridum doctrinæ et sapientiæ laude conspicuum, instituendæ juventutis cum ipso episcopali munere operam suscepisse. Sub eo apud Suessionas habitum est generale monachorum Ordinis nostri capitulum de quo in epistola 91. Interfuit concilio Senonensi anno 1140; et in epistola synodali ad Innocentium directa, quæ est inter Bernardinas 194, tertius nominatur.

(194) Ita legendum cum purioribus manuscriptis; non vero *Flaviacenses*, ut perperam volunt Horstius et alii nonnulli, quod ex ipsius contextu epistolæ tribus argumentis manifeste refellitur. Primo namque sanctus Bernardus asserit quod eorum ad quos scribit, « non habitationis, non religionis ac conversationis usque ad hoc tempus vel tenuem notitiam habuerit, sed nec aliquam aliquando mentionem sibi de ipsis factam » fuisse meminerit. Deinde, « Multis, » inquit, « terrarum spatiis, e diversis provinciis, et dissimilibus linguis ab invicem distamus. » Postremo denique, « Nec solum, » ait, « episcopatibus propriis absumus, sed etiam in eodem archiepiscopatu non degimus. » Quæ omnia Flaviniaco non posse competere clarius est, quam ut probatione indigeat. Est enim Flaviniacum oppidum in Burgundiæ ducatu, Fontanis, unde Bernardus originem traxit, vicinum, nec multum distans a Clara-Valle, habens olim monasterium Ordinis sancti Benedicti, diocesis Eduensis sub metropoli Lugdunensi, sicut et Clara-Vallis, pretiosis sanctæ Reginæ reliquiis illustratum. Restituendum itaque, *Flaviacenses*; sumpta denominatione a Flaviano, qui vicus est diocesis Bellovacensis ad Eptam fluvium, in quo